

4. Nodokļu atvieglojumu (atlaižu) un nodokļu parādu summas

4.1. Nodokļu atvieglojumi un atlaides

Ar nodokļu izdevumiem saprot jebkuras tiesību aktu normas vai praksi, kas samazina vai atliek nodokļu maksājumus kādai nodokļu maksātāju grupai salīdzinājumā ar nodokļa pamatlīkmi. Tā kā nodokļu izdevumi nav faktiski budžeta izdevumi, tad izdevumu apmērs ir nosacīts, pieņemot novērtējumu par maksājumiem vispārīgā gadījumā.

Par nodokļu atvieglojumu var uzskatīt jebkuras novirzes no attiecīgās valsts likumos noteiktā vispārējā nodokļu režīma, kas kādam nodokļu maksātājam vai maksātāju grupai paredz nodokļa sloga samazinājumu vai izdevīgāku nodokļa nomaksas kārtību, vadoties pēc kritērija, ka nodokļu maksātājs vai to grupa atbilst nodokļu likumā noteiktai pazīmei (ienākumu apmērs, ģimenes stāvoklis, saimnieciskās darbības veids, reģions u.tml.).

Nodokļu izdevumiem var būt dažādas formas:

- 1) izņēmumi ar nodokli apliekamajā bāzē;
- 2) ar nodokli neapliekamā bāzes daļa (piemēram, neapliekamais minimums);
- 3) samazinātas likmes;
- 4) atlikts nodokļa maksājums;
- 5) samazinājums nodokļu saistībās.

Nodokļu atvieglojumi bieži vien ir radīti, lai zināmā mērā kompensētu augstās likmes dažādu nodokļu kategorijās, bet pastāv arī citi būtiski faktori – tirgus nepilnību labošana, ienākumu pārdales veicināšana, atsevišķu nozaru un reģionu ekonomiskā stimulēšana, kā arī administratīvā sloga samazināšana.

Nodokļu atvieglojumi bieži tiek uzskatīti par vienkāršu risinājumu nodokļu politikas problēmām, jo tos ir samērā viegli iekļaut budžeta projektā, kas šķietami nerada papildu izmaksas atšķirībā no infrastruktūras attīstības, cilvēkresursu apmācības vai citām programmām, kas veicina investīcijas.

Kopējie nodokļu atvieglojumi

2016.gadā kopējais būtiskāko nodokļu atvieglojumu apmērs bija **2 472,1** milj. *euro*, kas ir **47,8%** pret analizēto nodokļu kopējiem ieņēmumiem un **9,9%** no IKP (skat. 4.1.tab.). Lai arī nodokļu atvieglojumu kopējam apmēram pēdējo trīs gadu laikā bija tendence pieaugt, redzams, ka to īpatsvars pret IKP un kopējiem nodokļu ieņēmumiem bija nedaudz samazinājies, ko galvenokārt ietekmēja nodokļu atvieglojumu izmantošanas intensitāte un nodokļu politikas izmaiņas.

4.1.tabula. Būtiskākie nodokļu atvieglojumi pēc to apmēra 2014. – 2016.gadā

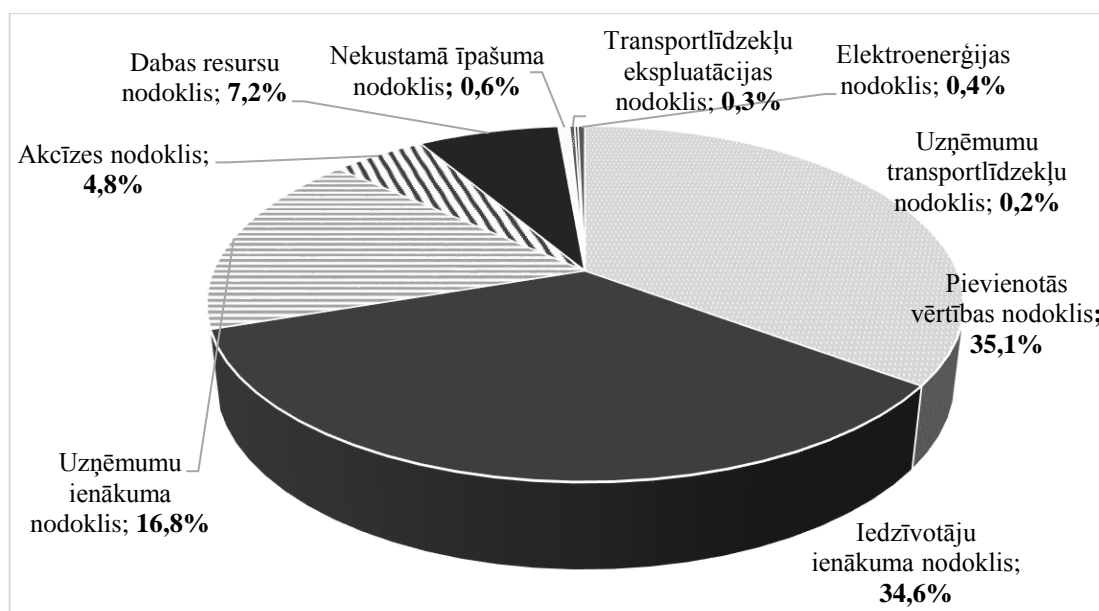
Nodoklis	2014			2015			2016		
	Milj. euro	% no NI ¹	% no IKP	Milj. euro	% no NI ¹	% no IKP	Milj. euro	% no NI ¹	% no IKP
1. Pievienotās vērtības nodoklis	861,9	47,8	3,65	860,2	45,2	3,53	870,1	43,1	3,48
2. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	874,4	63,1	3,70	854,8	59,5	3,51	855,7	56,0	3,42
3. Uzņēmumu ienākuma nodoklis	348,6	98,2	1,48	403,6	105,3	1,66	415,7	99,0	1,66
4. Akcīzes nodoklis	117,6	15,7	0,50	96,0	12,1	0,39	119,2	13,8	0,48
5. Dabas resursu nodoklis	167,9	834,9	0,71	173,0	796,8	0,71	177,5	993,9	0,71
6. Nekustamā īpašuma nodoklis	9,7	5,1	0,04	10,1	5,2	0,04	14,5	6,6	0,06
7. Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklis	3,7	5,1	0,02	4,3	5,4	0,02	6,5	7,8	0,03
8. Uzņēmumu transportlīdzekļu nodoklis	3,4	17,9	0,01	3,5	17,3	0,01	3,9	18,1	0,02
9. Elektroenerģijas nodoklis	7,3	421,9	0,03	7,4	451,9	0,03	8,8	958,3	0,04
KOPĀ	2 394,5	52,1	10,13	2 413,0	49,9	9,90	2 472,1	47,8	9,88

¹ % no analizētā nodokļa ieņēmumiem, ailē KOPĀ – % no analizēto nodokļu kopējiem ieņēmumiem

Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini pēc VID datiem

Lielākie nodokļu atvieglojumi pēc to apmēra 2016.gadā ir bijuši pievienotās vērtības nodokļa un iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumi – attiecīgi 35,1% un 34,6% no visiem identificējamiem nodokļu atvieglojumiem pēc to apmēra, tiem seko uzņēmumu ienākuma nodokļa un dabas resursu nodokļa atvieglojumi – attiecīgi 16,8% un 7,2 procenti. Vismazākie apmēri bija nekustamā īpašuma nodokļa, elektroenerģijas nodokļa, transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa atvieglojumiem – attiecīgi 0,6%, 0,4%, 0,3% un 0,2% no kopējiem atvieglojumiem. Uzskatāms nodokļu atvieglojumu sadalījums atspoguļots 4.1.attēlā¹.

¹ Detalizētāks nodokļu atvieglojumu aprakst pieejams Finanšu ministrijas mājas-lapā “Nodokļu atvieglojumu novērtējums par 2016.gadu”.

4.1.att. Nodokļu atvieglojumu procentuālais sadalījums pēc to apmēra 2016.gadā
(Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini pēc VID datiem)

Pievienotās vērtības nodokļa atvieglojumi

2017.gadā ar samazināto pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) likmi 12% apmērā aplika:

- 1) medikamentu piegādei;
- 2) medicīnisko ierīču piegādei;
- 3) zīdaiņiem paredzēto specializēto pārtikas produktu piegādei;
- 4) pasažieru un to bagāžas regulāro pārvadājumu pakalpojumiem iekšzemē;
- 5) mācību literatūras un oriģinālliteratūras piegādei;
- 6) avižu, žurnālu, biļetenu un citu periodisko izdevumu piegādei;
- 7) izmitināšanas pakalpojumiem tūristu mītnēs;
- 8) siltumenerģijas piegādēm iedzīvotājiem;
- 9) koksnes kurināmā piegādēm iedzīvotājiem

Tāpat PVN samazinātā likme tiek piemērota visu augstāk minēto preču importam un šo preču iegādēm Eiropas Savienības teritorijā.

Savukārt saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 52.pantu dažādu preču un pakalpojumu veidi *netiek aplikti ar PVN*, piemēram, pasta pakalpojumi un pasta apmaksas zīmes, atsevišķi medicīnas un ar medicīnu saistīti pakalpojumi, zobārstniecības un zobu tehniķu pakalpojumi utt. Pie tam 53.pants nosaka ar PVN neapliekamo preču importu, savukārt 54.pants nosaka ar PVN neapliekamo preču iegādi ES teritorijā.

Likuma 135.pants paredz arī īpašu nodokļa piemērošanas režīmu lauksaimniekiem. Lauksaimnieks, paša ražotu, neapstrādātu lauksaimniecības produkciju nododot lauksaimniecības produkcijas pārstrādātājam, saņem no tā kompensāciju 14% apmērā no piegādātās lauksaimniecības produkcijas vērtības par nodokli, ko lauksaimnieks samaksājis, iegādājoties preces un saņemot pakalpojumus, lai nodrošinātu savas produkcijas ražošanu. Lauksaimniecības produkcijas pārstrādātājs izmaksāto kompensācijas apjomu ir tiesīgs atskaitīt no valsts budžetā maksājamās PVN summas

Kopējais PVN atvieglojumu apmērs 2016.gadā bija **870,1** milj. *euro*, kas ir **43,1%** pret kopējiem PVN ieņēmumiem un **3,5%** no IKP. Lielāko daļu no PVN atvieglojumu apmēra

veidoja ar PVN neapliekamie darījumi **774,6** milj. *euro* vērtībā, PVN samazināto likmju piemērošanas apmērs bija **88,1** milj. *euro* un lauksaimniekiem izmaksātās kompensācijas **7,3** milj. *euro* (skat. 4.2.tabulu).

Salīdzinot ar 2015.gadu, 2016.gadā kopējais PVN atvieglojumu apmērs pieaudzis par 1,1%. Savukārt kopējais atvieglojumu apmērs PVN ieņēmumos 2016.gadā samazinājies par 2,1 procentpunktiem salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, kas attiecīgi liecina par straujāku kopējo PVN ieņēmumu pieaugumu 2016.gadā.

4.2. tabula. Pievienotās vērtības nodokļa samazināto likmju un ar pievienotās vērtības nodokļa neapliekamo preču un pakalpojumu apmērs 2014. – 2016.gadā

Preces un pakalpojumi	2014	2015	% pret iep. gadu	2016			
	Milj. <i>euro</i>			Milj. <i>euro</i>	% pret iep. gadu	% pret PVN ieņēm.	% pret IKP
1. Ar PVN samazināto likmi apliekamie darījumi, t.sk.:	84,9	86,0	1,3	88,1	2,5	4,4	0,35
1.1. Medikamentu piegādes	26,1	27,2	4,2	30,3	11,4	1,5	0,12
1.2. Medicīnisko ierīču piegādes	2,7	2,7	2,4	3,0	9,8	0,2	0,01
1.3. Zīdaiņiem paredzēto specializēto pārtikas produktu piegādes	1,1	1,1	1,1	1,1	-0,1	0,1	0,00
1.4. Pasažieru un to bagāžas regulāro pārvadājumu pakalpojumi iekšzemē	10,4	12,4	19,3	11,5	-7,3	0,6	0,05
1.5. Mācību literatūras un oriģinālliteratūras piegādes	1,5	1,5	-0,8	1,5	-0,6	0,1	0,01
1.6. Avīžu, žurnālu, biļetenu un citu periodisko izdevumu piegādes	3,5	3,6	2,7	3,4	-5,2	0,2	0,01
1.7. Izmitināšanas pakalpojumi tūristu mītnēs	9,5	9,7	1,6	10,0	3,4	0,5	0,04
1.8. Siltumenerģijas piegādes iedzīvotājiem	18,7	16,5	-11,6	15,8	-4,2	0,8	0,06
1.9. Koksnes kurināmā piegādes iedzīvotājiem ¹	11,3	11,2	-1,0	11,4	2,1	0,6	0,05
2. Ar PVN neapliekamie darījumi²	768,8	766,4	-0,3	774,6	1,1	38,4	3,10
3. Lauksaimniekiem izmaksātās kompensācijas³	8,2	7,9	-3,9	7,3	-6,4	0,4	0,03
KOPĀ	861,9	860,2	-0,2	870,1	1,1	43,1	3,48

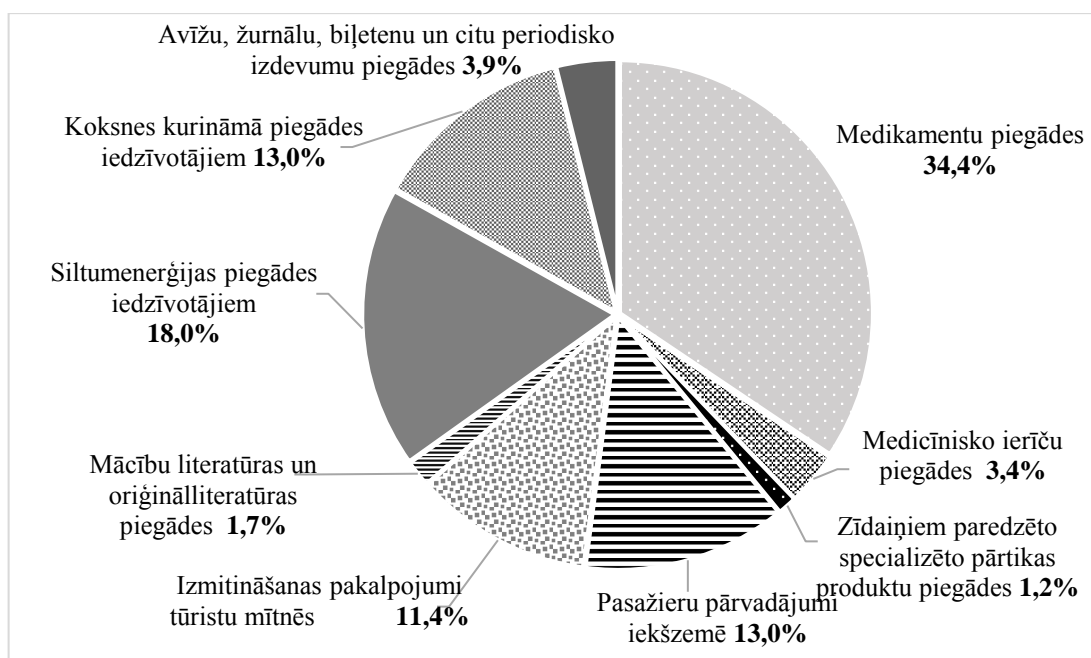
¹ Dati pieejami par 2014. un 2015. gadu, par 2016. gadu aprēķināts indikatīvs rādītājs

² Ar nodokli neapliekamie darījumi saskaņā ar likuma 52.pantu un no nodokļa atbrīvotu ieguldījumu zelta piegādes saskaņā ar 139.pantu. Aptuvens aprēķins, jo PVN deklarāciju dati sniedz informāciju par visiem darījumiem, tai skaitā, par viena produkta vairākkārtējam piegādēm, nevis tikai par nodoto gala patēriņam

³ Lauksaimniekiem izmaksātā nodokļa kompensācija 14 % apmērā no saņemtās produkcijas vērtības saskaņā ar likuma 135.pantu

Datu avots: FM aprēķini, pēc VID datubāzes datiem, Zāļu valsts aģentūras un Centrālās statistikas pārvaldes datiem.

Kā redzams 4.2.attēlā, ar pievienotās vērtības nodokļa samazināto likmi apliekamo preču un pakalpojumu procentuālā sadalījumā pēc to apmēra vislielākais īpatsvars ir medikamentu piegādēm, kā arī nozīmīgs īpatsvars ir siltumenerģijas un koksnes kurināmā piegādēm, kā arī sabiedriskā transporta pakalpojumiem. Tas norāda, ka tādā veidā tiek sniegts būtisks atbalsts mājāsaimniecībām, tiešā veidā samazinot to izdevumus.

4.2.att. Ar pievienotās vērtības nodokļa samazināto likmi apliekamo preču un pakalpojumu procentuālais sadalījums pēc to apmēra 2016.gadā

(Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini pēc datiem no PVN deklarācijām)

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumi

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumus pēc to mērķa nosacīti var iedalīt piecās grupās:

- 1) neapliekamie minimumi;
- 2) nodokļa atvieglojumi;
- 3) attaisnotie izdevumi;
- 4) neapliekamie ienākumi;
- 5) īpašie noteikumi.

Kopējais IIN atvieglojumu apmērs 2016.gadā bija **855,7** milj. *euro* jeb **56,0%** no kopējiem IIN ieņēmumiem un **3,42%** no IKP (skat. 4.3.tabulu).

Visbūtiskāko ietekmi uz IIN ieņēmumiem atstāj atsevišķi sociālā rakstura atvieglojumi, t.i., neapliekamais minimums, neapliekamais minimums pensionāriem, atvieglojums par apgādībā esošām personām un atvieglojums personām ar invaliditāti.

4.3.tabula. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu apmērs¹ 2014. – 2016.gadā

Nodokļa atvieglojums	2014	2015	% pret iepř. gadu	2016			
	Milj. euro			Milj. euro	% pret iepř. gadu	% pret IIN ieņēm.	% pret IKP
1. Neapliekamie minimumi, tai skaitā:	511,0	475,2	-7,0	467,6	-1,6	30,6	1,87
1.1. Neapliekamais minimums	149,6	137,6	-8,0	136,4	-0,8	8,9	0,55
1.2. Neapliekamais minimums pensionāriem	361,4	337,7	-6,6	331,2	-1,9	21,7	1,32
2. Nodokļa atvieglojumi, tai skaitā:	151,4	147,5	-2,6	144,5	-2,0	9,5	0,58
2.1. Atvieglojums par apgādībā esošu personu	133,0	128,6	-3,3	124,0	-3,6	8,1	0,50
2.2. Atvieglojumi personām ar invaliditāti	15,3	16,0	4,6	17,7	11,1	1,2	0,07
2.3. Atvieglojumi politiski represētām personām un nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem	3,2	2,9	-7,8	2,8	-4,8	0,2	0,01
3. Attaisnotie izdevumi, tai skaitā:	41,9	44,9	7,1	42,2	-6,1	2,8	0,17
3.1. Izglītības un ārstniecības pakalpojumi	11,4	11,2	-1,7	10,1	-9,4	0,7	0,04
3.2. Medicīnas un ārstnieciskie pakalpojumi pilnā apmērā	10,1	10,9	7,6	10,0	-8,2	0,7	0,04
3.3. Ziedojumi un dāvinājumi	0,3	0,4	20,3	0,4	-2,9	0,02	0,00
3.4. Iemaksas privātajos pensiju fondos un apdrošināšanas prēmiju maksājumi	20,1	22,4	11,7	21,6	-3,4	1,4	0,09
4. Neapliekamie ienākumi, tai skaitā:	163,3	179,9	10,1	201,5	12,0	13,2	0,81
4.1. Ienākumi no maksātāja lauksaimnieciskās ražošanas un lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanas	3,9	4,0	0,4	3,8	-5,2	0,2	0,02
4.2. Ienākums no sava īpašuma atsavināšanas (izņemot nekustamo īpašumu)	19,2	22,2	15,8	24,5	10,3	1,6	0,10
4.3. No budžeta izmaksājami pabalsti	96,0	113,4	18,1	120,2	6,1	7,9	0,48
4.4. Stipendijas	3,5	1,6	-53,8	1,3	-23,3	0,1	0,01
4.5. Apdrošināšanas atlīdzība	3,2	3,4	6,7	4,1	17,6	0,3	0,02
4.6. Konkursos un sacensībās saņemtās mantiskās un naudas balvas	0,1	0,1	-0,2	0,2	44,6	0,01	0,00
4.7. Izložu un azartspēļu laimests	1,6	2,6	64,8	3,5	33,6	0,23	0,01
4.8. Citi ienākumi, kuri likumā noteikto normu ietvaros ir neapliekams ienākums	0,3	0,2	-22,8	0,3	10,9	0,0	0,00
4.9. Ienākums no privātajos pensiju fondos veikto iemaksu ieguldīšanas ³	0,6	0,8	24,6	0,6	-25,4	0,0	0,00
4.10. Citi neapliekamie ienākumi ²	33,1	29,0	-12,3	41,0	41,3	2,7	0,16
4.11. Ienākums, kas gūts aizdevuma (kredīta) saistību samazināšanas vai dzēšanas rezultātā	1,6	2,4	52,6	2,0	-16,2	0,1	0,01
KOPĀ	867,7	847,6	-2,3	855,7	1,0	56,0	3,42

¹Kas klasificējami kā nodokļu atvieglojumi.

²Pārējie ar IIN neapliekamo ienākumu veidi, kas noteikti likuma 9.pantā.

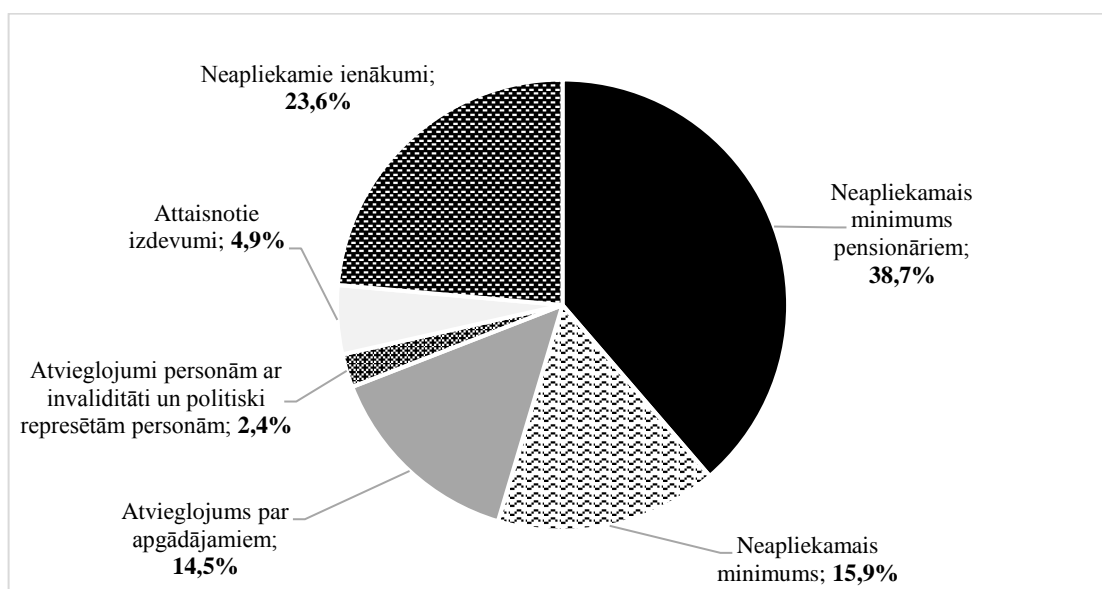
³Papildpensijas kapitāls, kas veidojies no pašas fiziskās personas vai tās laulātā, vai radnieka veiktajām iemaksām privātajos pensiju fondos atbilstoši licencētiem pensiju plāniem un izmaksāts pensiju plānu dalībniekiem.

Datu avots: VID dati uz 2017.gada septembrī un Finanšu ministrijas aprēķini

Salīdzinot ar 2015.gadu, 2016.gadā samazinājies neapliekamais minimums un attaisnotie izdevumi. 2016.gadā neapliekamo ienākumu apmērs salīdzinājumā ar 2015.gadu ir palielinājies par **21,6 milj. euro**. Jāatzīmē, ka, lai gan no 2016.gada ir ieviests diferencētais neapliekamais minimums, tā apmērs nav pieaudzis, jo mazo ienākumu saņēmēji ieguvumus no

diferencētā neapliekamā minimuma varēs iegūt tikai nākamajā taksācijas gadā, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju.

Kā var redzēt 4.3.attēlā, 2016.gadā pēc to apmēra no kopējiem nodokļa atvieglojumiem procentuāli vislielāko daļu veido neapliekamais minimums pensionāriem – **38,7%**, neapliekamie ienākumi – **23,6%**, neapliekamais minimums – **15,9%** un atvieglojumi par apgādībā esošām personām – **14,5%**. Te gan jāmin, ka vienai fiziskai personai var tikt piemēroti vairāki atvieglojumu veidi. Pārējo atvieglojumu ietekme uz budžetu nav tik būtiska.

4.3.att. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa procentuālais sadalījums pēc to apmēra 2016.gadā
(Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini pēc gada ienākumu deklarāciju datiem 2017. gada septembrī)

Uzņēmumu ienākuma nodokļa atvieglojumi

Uzņēmumu ienākuma nodokļa (turpmāk – UIN) atvieglojumi pēc to mērķa ir iedalāmi četrās grupās un uz 2017.gada 1.janvāri spēkā bija šādi atvieglojumi:

- 1) atvieglojumi investīciju veicināšanai (deviņi nodokļa stimuli);
- 2) atvieglojumi nozarēm (septiņi nodokļa stimuli);
- 3) atvieglojumi sociāla rakstura mērķiem (četri nodokļa stimuli);
- 4) citi atvieglojumi (divi nodokļa stimuli).

Kopējais UIN atvieglojumu apmērs 2016.gadā bija **415,7** milj. *euro*, kas ir aptuveni 99,0% no kopējiem UIN ieņēmumiem (419,7 milj. *euro*) un veido **1,7%** no IKP.

4.4.tabula. Uzņēmumu ienākumu nodokļa atvieglojumu apmērs¹ 2014. – 2016.gadā

Nodokļa atvieglojums	2014	2015	% pret iepr. gadu	2016			
	Milj. euro	Milj. euro		Milj. euro	% pret iepr. gadu	% pret UIN ieņēm.	% pret IKP
1. Atvieglojumi investīciju veicināšanai, t.sk.:	279,0	316,0	13,2	314,3	-0,5	74,9	1,26
1.1. Iespēja segt taksācijas perioda zaudējumus	122,1	104,2	-14,7	89,9	-13,7	21,4	0,36
1.2. Paātrināta pamatlīdzekļu norakstīšanas kārtība	50,1	44,7	-10,8	39,5	-11,8	9,4	0,16
1.3. Atvieglojums iegādājoties jaunas ražošanas tehnoloģiskās iekārtas	29,3	39,2	33,7	23,8	-39,1	5,7	0,10
1.4. Atlaide investīcijām BO vai SEZ	6,8	7,6	12,1	5,3	-30,2	1,3	0,02
1.5. Dividenžu summa, kas saņemta no citiem maksātājiem	62,4	98,0	57,1	93,4	-4,7	22,3	0,37
1.6. Atlaides, realizējot atbalstāmo investīciju projektus	3,4	2,5	-26,8	1,0	-58,3	0,2	0,004
1.7. Atvieglojums pamatlīdzekļu aizstāšanas gadījumā	0,3	0,1	-71,9	0,1	39,3	0,0	0,001
1.8. Atvieglojums pētniecības un attīstības izmaksām, piemērojot koeficientu 3 (spēkā no 01.07.2014.)	0,2	0,5	227,6	0,6	16,5	0,1	0,002
1.9. Atvieglojums akciju atsavināšanai	-	19,1	-	60,2	215,4	14,3	0,24
1.10. Nodokļa atlaide par atbalstāmo investīciju projekta ietvaros veiktajiem sākotnējiem ilgtermiņa ieguldījumiem	0,0	0,1	200,1	0,4	297,7	0,1	0,002
Atvieglojums izpētei un attīstībai (koeficients 1,5) (atcelts no 01.01.2015.)	0,0	0,0	-99,9	-	-	-	-
Atvieglojums investīciju veikšanai pamatlīdzekļos īpaši atbalstāmajās teritorijās (atcelts no 01.01.2014.)	3,3	0,0	-99,8	-	-	-	-
Iespēja pārnest zaudējumus uzņēmumu grupā (atcelts no 01.01.2014.)	0,1	-	-	-	-	-	-
Apliekamā ienākuma samazinājums par nosacītu kredītprocentu summu (atcelts no 01.01.2014.)	1,0	-	-	-	-	-	-
2. Atvieglojumi nozarēm, t.sk.:	47,2	62,4	32,4	78,8	26,2	18,8	0,31
2.1. Nodokļa atvieglojums lauksaimniecībai par summām, kas izmaksātas subsīdiju veidā attīstībai	17,4	16,5	-4,8	19,0	14,7	4,5	0,08
2.2. Atvieglojums ES vai EEZ publiskās apgrozības vērtspapīru pārdošanai	14,5	18,1	25,4	22,3	23,1	5,3	0,09
2.3. Banku uzkrājumi debitoru parādiem un apdrošināšanas un pārapirošināšanas sabiedrību tehniskās rezerves	12,2	21,7	78,4	32,6	49,8	7,8	0,13
2.4. Nodokļa atlaide par lauksaimniecībā izmantojamo zemi	1,4	2,7	95,0	2,0	-27,1	0,5	0,01
2.5. Nodokļa atlaide gaisa transporta sabiedrībām	1,8	1,8	0,0	1,8	0,0	0,4	0,01
2.6. Atbalsts par ienākumiem, kas gūti no mācību procesa (spēkā no 01.01.2014.)	-	1,6	-	1,2	-24,0	0,3	0,00
3. Sociālā rakstura atvieglojumi, t.sk.:	22,4	25,1	12,3	22,6	-10,0	5,4	0,09
3.1. Atlaides ziedotājiem	22,3	24,9	11,6	22,5	-9,7	5,4	0,09
3.2. Citi sociāla rakstura atvieglojumi	0,0	0,2	370,1	0,1	-41,8	0,0	0,000
4. Citi atvieglojumi	0,0	0,0	7,6	0,0	-1,0	0,0	0,000
KOPĀ	348,6	403,6	15,8	415,7	3,0	99,0	1,66

¹2014. gadā nav iekļauts atvieglojuma apmērs akciju atsavināšanai un atvieglojuma apmērs ienākumiem, kas gūti no mācību procesa, jo UIN deklarācijā līdz 2015.gadam atsevišķas rindas šiem atvieglojumiem nebija paredzētas.

Datu avots: Finanšu ministrijas un dati no UIN deklarācijām uz 04.09.2017.

UIN atvieglojumu apmērs 2016.gadā salīdzinājumā ar 2015.gadu pieauga par 3%. Visbūtiskākais atvieglojumu apmēra pieaugums bija:

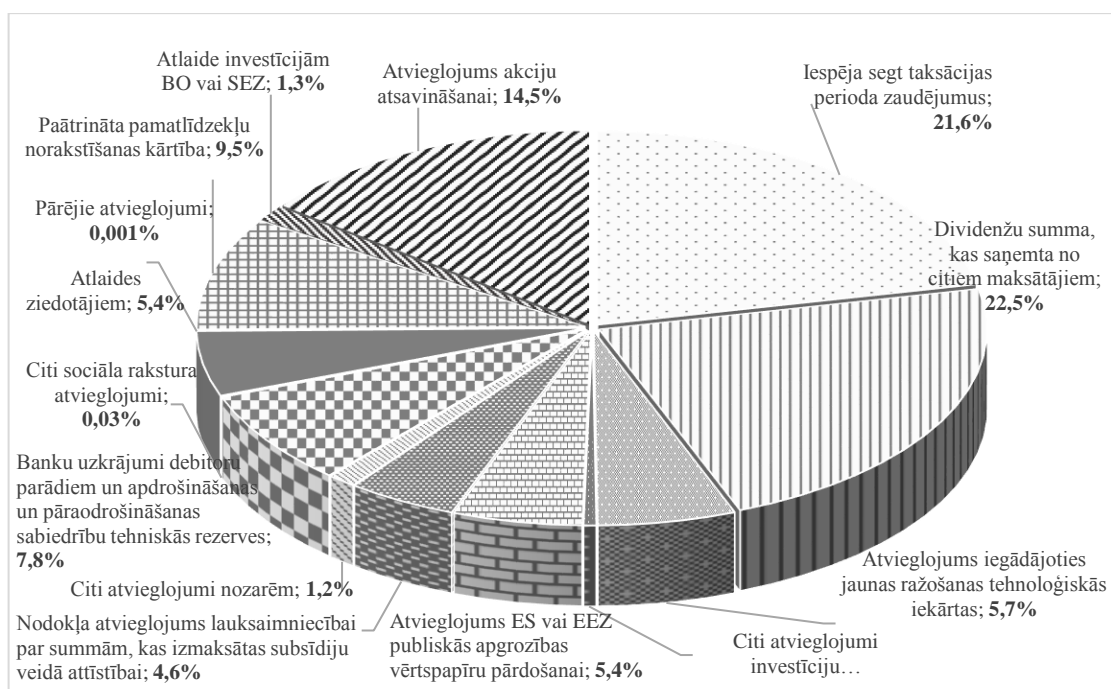
- *atvieglojumam akciju atsavināšanai* – pieaugums par 41,1 milj. *euro* jeb 215,4%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu;
- *atbalstam finanšu nozarei saistībā ar banku uzkrājumiem debitoru parādiem un apdrošināšanas un pārapirošināšanas sabiedrību tehniskajām rezervēm* – pieaugums par 10,9 milj. *euro* jeb par 49,8 %, salīdzinot ar iepriekšējo gadu;
- *atvieglojums ES vai EEZ publiskās apgrozības vērtspapīru pārdošanai*– pieaugums par 4,2 milj. *euro* jeb 23,1%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu

Tomēr jāatzīmē, ka pieauga ne tikai atvieglojumu apmērs, bet arī iekasētā UIN apmērs – 2016.gadā par 10,0% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, sasniedzot **419,71 milj. *euro***.

Kā redzams 4.4.tabulā, UIN atvieglojumu sadalījumā pēc to apmēra dominē atvieglojumi investīciju veicināšanai, kopumā 2016.gadā to apmērs bija 314,3 milj. *euro*, sastādot 68,7% no kopējo UIN atvieglojumu apmēra. Atvieglojumi investīciju veicināšanai tiek plaši izmantoti arī citās ES dalībvalstīs, lai radītu labvēlīgus priekšnosacījumus papildus investīciju piesaistei. No Latvijā ieviestajiem stimuliem investīciju veicināšanai 2016.gadā būtiskākais pēc tā apmēra bija atvieglojums dividenžu summai, kas saņemta no citiem maksātājiem, sastādot 93,4 milj. *euro* (skat. 4.4.att). Tomēr, salīdzinot ar 2015.gadu, šis atvieglojums ir samazinājies par 4,7% jeb 4,6 milj. *euro*. Otrs lielākais atvieglojums pēc tā apmēra bija atvieglojums iespējai segt taksācijas un iepriekšējo periodu zaudējumus, sastādot 89,9 milj. *euro*. Arī šī atvieglojuma apmērs, salīdzinot ar 2015.gadu, ir samazinājies – kopumā par 13,7% jeb 14,3 milj. *euro*, kas norāda uz pozitīvu tendenci, ka daļa uzņēmumu savus zaudējumus ir norakstījuši. 2016.gadā salīdzinājumā ar 2015.gadu samazinājās arī atvieglojuma apmērs, iegādājoties jaunas ražošanas tehnoloģiskās iekārtas, kā arī atvieglojuma apmērs, kas paredz paātrinātu pamatlīdzekļu norakstīšanu, attiecīgi – par 39,1% jeb 15,3 milj. *euro* un par 11,8% jeb 5,3 milj. *euro*. Trešais lielākais atvieglojums investīciju veicināšanai pēc tā apmēra bija atvieglojums akciju atsavināšanai, 2016.gadā sastādot 60,2 milj. *euro* jeb par 41,1 milj. *euro* vairāk kā 2015.gadā. Jāatzīmē, ka šī atvieglojuma ietekmi iespējams aprēķināt tikai pēc jaunajām 2015.gadā ieviestajām deklarācijām.

Nodokļa atvieglojumi nozarēm ir radīti, lai stimulētu tādu nozaru attīstību kā kuģniecība, gaisa satiksme, lauksaimniecība un banku sektors. 2016.gadā to apmērs bija 78,8 milj. *euro*, sastādot 19,0% no kopējā sniegto atvieglojumu apmēra. Kopumā atvieglojums nozarēm 2016.gadā, salīdzinot ar 2015.gadu, ir pieaudzis par 26,2% jeb 16,4 milj. *euro*. Galvenokārt atvieglojumu nozarēm apmēra pieaugumu ietekmēja atvieglojums banku uzkrājumiem debitoru parādiem un apdrošināšanas un pārapirošināšanas sabiedrību tehniskajām rezervēm, kas 2016.gadā, salīdzinot ar 2015.gadu, ir pieaudzis par 49,8% jeb 10,8 milj. *euro*. Tāpat 2016.gadā salīdzinājumā ar 2015.gadu ir pieaudzis atbalsts finanšu nozarei saistībā ar atvieglojumu ES vai EEZ publiskās apgrozības vērtspapīru pārdošanai par 23,1% jeb 4,2 milj. *euro* un nodokļa atvieglojums lauksaimniecībai par summām, kas izmaksātas subsīdiju veidā attīstībai, par 14,7% jeb 2,4 milj. *euro*. Citu nozaru atvieglojumi 2016.gadā salīdzinājumā ar 2015.gadu ir samazinājušies.

Sociāla rakstura atvieglojumi 2016.gadā sastādīja 22,6 milj. *euro*, kas ir 5,4% no kopējā UIN atvieglojumu apmēra. Būtiskākais sociālā rakstura atvieglojums ir nodokļa atlaide ziedotājiem, kas 2016.gadā pēc kopējā tā apmēra bija 22,5 milj. *euro*. Pārējo sociālā rakstura atvieglojumu ietekme uz budžetu bija salīdzinoši nebūtiska.

4.4.att. Uzņēmumu ienākuma nodokļa atvieglojumu procentuālais sadalījums pēc to apmēra 2016.gadā

(Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini pēc uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarāciju datiem uz 04.09.2017.)

Akcīzes nodokļa atvieglojumi

2017.gadā bija spēkā akcīzes nodokļa atbrīvojumi un atvieglojumi visām akcīzes precēm:

- 1) naftas produktiem;
- 2) alkoholiskajiem dzērieniem;
- 3) tabakas izstrādājumiem;
- 4) bezalkoholiskajiem dzērieniem un kafijai;
- 5) dabasgāzei.

Turklāt tiek piemēroti atbrīvojumi un atvieglojumi akcīzes precēm, kas tiek piegādātas diplomātiem un starptautiskām organizācijām, kā arī citi atvieglojumi.

Papildus piemērotiem akcīzes nodokļa atbrīvojumiem tiek piemērota akcīzes nodokļa samazinātā likme:

- 1) *dabasgāzei*, ja to izmanto par kurināmo rūpnieciskās ražošanas un citos ar ražošanu saistītos procesos, lauksaimniecības izejvielu pirmapstrādes tehnoloģisko iekārtu darbināšanai un tehnoloģiski nepieciešamā klimata nodrošināšanai rūpnieciskās ražošanas un lauksaimniecības izejvielu pirmapstrādes telpās;
- 2) *naftas produktiem* vai to atbilstošam izmantošanas mērķim un tie ir:
 - dīzeļdegviela ar biodīzeļdegvielas piedevu vismaz 30 % apmērā (*no 2015. gada vairs netiek piemērota samazinātā likme*);
 - naftas gāzes un pārējie gāzveida ogļūdeņraži, ko izmanto par kurināmo (izņemot dabasgāzi);
 - iezīmēta (marķēta) dīzeļdegviela, petroleja vai degviellejla, tā aizstājējprodukti un komponenti, ko izmanto par kurināmo;

- iezīmēta (marķēta) dīzeļdegviela, petroleja vai degviellejla, ja 5% veido rapšu sēklu eļļa vai no tās iegūta biodegviela, ko izmanto par kurināmo;
- svinu nesaturošs benzīns, kuram pievienots etilspirts, kas iegūts no lauksaimniecības izejvielām un ir dehidratēts (ar spirta saturu vismaz 99,5 tilpum%), un pievienotā etilspirta saturs veido no 70 līdz 85 tilpum% no kopējā produktu daudzuma;
- iezīmēta (marķēta) dīzeļdegviela lauksaimniecības mērķiem (*pirms 2015.gada 1.jūlija bija iekļauta atbrīvojumu kategorijā*);
- rapšu sēklu eļļa, kuru realizē vai izmanto par kurināmo vai degvielu, un biodīzeļdegviela, kas pilnībā iegūta no rapšu sēklu eļļas, ja šie produkti ražoti akcīzes preču noliktavā Latvijas Republikā vai ir ievesti no dalībvalsts.

3) *alkoholiskajiem dzērieniem:*

- raudzētiem dzērieniem līdz 6 tilpumprocentiem par 100 litriem;
- alum, kas saražots mazajās alus darītavās par viena kalendāra gadā saražotajiem pirmajiem 10 000 hektolitriem, AN likme ir 50% no alus likmes.

Kopējais aprēķinātais akcīzes nodokļa atvieglojumu apmērs 2016.gadā bija **119,2 milj. euro**, kas ir **13,8%** no kopējiem akcīzes nodokļa ieņēmumiem un **0,48%** no IKP. Akcīzes nodokļa atvieglojumu aprēķinā iekļautās akcīzes preces un atbrīvojumu vai atvieglojumu pozīcijas detalizētāk apskatāmas 4.5.tabulā.

4.5.tabula. Akcīzes nodokļa atvieglojumu apmērs 2014. – 2016.gadā

Akcīzes preces	2014	2015	% pret iep. gadu	2016			
	milj. euro			milj. euro	% pret iep. gadu	% pret AN ieņēm.	% pret IKP
1. Alkoholiskie dzērieni¹, t.sk.:	14,5	12,7	-12,1	38,9	205,4	4,5	0,16
1.1. Denaturēts spirts ²	1,7	1,3	-24,0	28,5	2 136,0	3,0	0,11
1.2. Mazo alus darītavu alus realizācija ³	0,8	0,8	-5,2	0,8	9,0	0,1	0,00
1.3. Pieļaujамie alkoholisko dzērienu zudumi ⁴	2,4	1,6	-31,8	1,7	2,1	0,2	0,01
2. Tabakas izstrādājumi⁵	2,2	2,7	23,5	3,0	10,1	0,3	0,01
3. Naftas produkti	98,0	77,85	-20,5	74,8	-3,9	8,7	0,30
3.1. Kuri ir atbrīvoti no AN, t.sk.:	79,2	39,3	-50,4	25,5	-35,0	3,0	0,10
3.1.1. Dīzeļdegviela lauksaimniecības mērķiem ⁶	35,4	9,8	-72,3		-100,0	0,0	0,00
3.1.2. Iezīmētu naftas produktu realizācija ⁷ , t.sk.:	21,0	16,0	-23,8	15,2	-5,1	1,8	0,06
✓ kuru izmanto fiziskās un juridiskās personas	13,2	9,7	-27,0	9,3	-3,5	1,1	0,04
✓ kuru izmanto kuģu apgādē	6,5	5,0	-23,2	4,5	-10,2	0,5	0,02
✓ kuru izmanto brīvostās un brīvajās zonās	1,3	1,3	6,5	1,4	3,0	0,2	0,01
3.2. Kuriem ir piemērota samazināta AN likme, t.sk.:	18,8	38,59	105,2	49,3	27,7	5,7	0,20
3.2.1. Naftas gāzes un pārējie gāzveida ogļūdeņraži, ko izmanto par kurināmo (izņemot dabasgāzi)	5,4	5,1	-5,2	7,2	39,7	0,8	0,03
3.2.2. Iezīmēta dīzeļdegviela, petroleja vai degviellejla, tā aizstājējprodukti un komponenti	4,9	3,6	-26,4	5,4	50,7	0,6	0,02

4.5.tabulas turpinājums

Akcīzes preces	2013	2014	% pret iepr. gadu	2015			
	milj. euro			milj. euro	% pret iepr. gadu	% pret AN ieņēm.	% pret IKP
3.2.3. Iezīmēta dīzeļdegviela, petroleja vai degviellejla, ja 5% veido rapšu sēklu eļļa vai no tās iegūta biodegviela	8,3	6,4	-22,4	4,2	-35,2	0,5	0,02
3.2.4. Svinu nesaturošs benzīns, ja tas satur no 70 līdz 85 tilpum% etilspirta	0,02	0,01	-34,4	0,0	86,3	0,00	0,00
3.2.5. Iezīmēta dīzeļdegviela lauksaimniecības mērķiem ⁶		23,0		32,4	40,7	3,8	0,13
3.2.6. Biodīzeļdegviela/rapšu sēklu eļļa	0,2	0,4	86,6	0,1	-73,0	0,0	0,00
4. Bezalkoholiskie dzērieni un kafija	0,06	0,06	-1,1	0,07	32,3	0,01	0,00
5. Dabaszāze	2,9	2,7	-5,5	2,5	-7,8	0,3	0,01
6. KOPĀ	117,6	96,0	-18,3	119,2	24,2	13,8	0,48

¹ Alkoholisko dzērienu daudzums, kas atbrīvots no AN saskaņā ar likuma "Par akcīzes nodokli" 16., 20.pantu un 21.panta otro, trešo un sesto daļu un mazo alus darītāju alum, kuram piemēro samazinātu AN likmi

² Izmantot denaturēto spirtu Latvijas Republikas teritorijā ir atļauts denaturētā spirta lietotājam, izņemot fizisko personu, kas nav komersants, kurš ir saņēmis VID atļauju denaturētā spirta iegādei un kurš izmanto denaturēto spirtu nepārtikas preču ražošanā – iepilda, pievieno vai iestrādā denaturēto spirtu nepārtikas precēs – vai izmanto tehniskām vajadzībām (izņemot denaturētā spirta izmantošanu par degvielu vai kurināmo) atbilstoši lietotāja atļaujā norādītajam mērķim

³ Mazajām alus darītavām par viena kalendāra gadā saražotajiem pirmajiem 10 000 hektolitriem piemēro AN likmi 50% apmērā no alus likmes

⁴ Alkoholiskie dzērieni, kas zuduši ražošanas, apstrādes, pārstrādes, uzglabāšanas, fasēšanas vai pārvietošanas laikā atlikta nodokļa maksāšanas režīmā

⁵ Tabakas izstrādājumu daudzums, kas izvests no akcīzes preču noliktavas un atbrīvots no AN saskaņā ar likuma "Par akcīzes nodokli" 17.panta pirmās daļas 2.punktu, 20.pantu un 21.panta sesto daļu

⁶ Dīzeļdegviela, kurai pievienota no rapšu sēklu eļļas iegūta biodegviela un, kas paredzēta izmantošanai lauksaimniecības mērķiem, līdz 01.07.2015. tika piemērots AN atbrīvojums, bet no 01.07.2015. tai tiek piemērota AN likme 50 euro par 1000 litriem. No 01.07.2015. tai jābūt atbilstoši iezīmētai (marķētai)

⁷ Naftas produkti (petroleja, dīzeļdegviela un degviellejla), kas ir iezīmēti (marķēti) un tos izmanto par kurināmo siltuma ieguvei apkurē, sadedzināšanas iekārtās vai siltuma enerģijas ieguvei produkcijas ražošanas (pārstrādes) tehnoloģiskajā procesā

Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini, izmantojot VID datus un akcīzes nodokļa deklarācijas uz 2017. gada septembri

2016.gadā, salīdzinot ar 2015.gadu, kopējais akcīzes nodokļa atvieglojumu apmērs palielinājies par 24,2%, tostarp: alkoholiskajiem dzērieniem – par 205,4%, tabakas izstrādājumiem – par 10,1% un bezalkoholiskajiem dzērieniem un kafijai – par 32,3%. Savukārt samazinājies akcīzes nodokļa atvieglojumu apmērs naftas produktiem – par 3,9% un dabaszāzei – par 7,8%.

Jāpiebilst, ka akcīzes nodokļa atvieglojumu apmēra pieaugumu nedaudz ietekmē arī ikgadējā akcīzes nodokļa likmju palielināšana gan tabakas izstrādājumiem (no 2014.gada), gan alkoholiskajiem dzērieniem (no 2015.gada), gan naftas produktiem (no 2016.gada).

2016.gadā lielākie atvieglojumi pēc to apmēra tiek piemēroti naftas produktiem – **62,7%**. Būtiskākais (43%) akcīzes nodokļa atvieglojuma apmērs no naftas produktiem ir par dīzeļdegvielu, kurai pievienota no rapšu sēklu eļļas iegūta biodegviela un, kas paredzēta izmantošanai lauksaimniecības mērķiem². Tomēr 2015.gadā par dīzeļdegvielu, kas paredzēta lauksaimniecības mērķiem, akcīzes nodokļa kopējais atvieglojuma apmērs bija samazinājies par 2,6 miljoniem, savukārt 2016.gadā pret iepriekšējo gadu samazinājies par 0,5 miljoniem.

² Dīzeļdegviela lauksaimniecības mērķiem, kurai līdz 01.07.2015. tika piemērots AN atbrīvojums (4.5.tabulas 3.1.1. rinda) un dīzeļdegviela lauksaimniecības mērķiem, kurai no 01.07.2015. tiek piemērota samazināta AN likme 50 euro par 1000 litriem (4.5.tabulas 3.2.5. rinda)

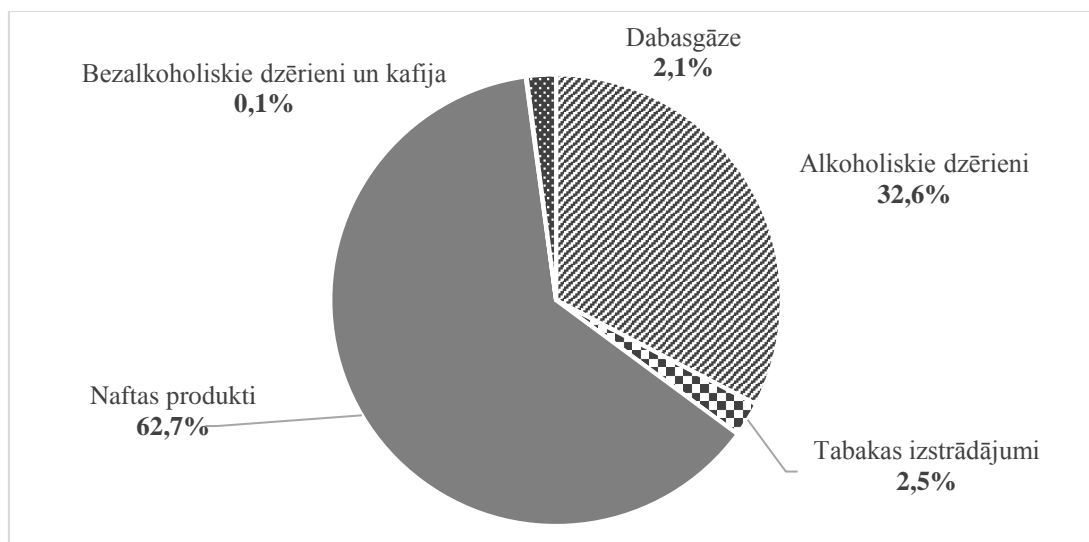
Atvieglojuma samazinājums saistīts ar to, ka šai degvielai no 2015.gada 1.jūlija ir atcelts akcīzes nodokļa atbrīvojums un piemērota akcīzes nodokļa likme 50 *euro* par 1000 litriem. Vienlaicīgi ar 2015.gada 1.jūliju ir noteikts papildus nosacījums atvieglojuma saņemšanai, ka degvielai ir jābūt iezīmētai (marķētai) saskaņā ar likumu "Par akcīzes nodokli".

Otrs lielākais akcīzes nodokļa atvieglojums naftas produktiem ir par *iezīmēto (marķēto) naftas produktu* (dīzeļdegviela, degviellejļa un petroleja, izņemot lauksaimniecībai paredzētā dīzeļdegviela) realizāciju, kas 2016.gadā sastāda **24,8 milj. euro** (tai skaitā naftas produkti ar akcīzes nodokļa atbrīvojumu, kurus izmanto fiziskās un juridiskās personas – 15,3 milj. *euro*, kuģu apgādē un brīvistās un brīvajās zonās – 5,9 milj. *euro* un naftas produkti ar samazinātu akcīzes nodokļa likmi – 9,6 milj. *euro*, no kuriem 4,2 milj. *euro* milj. ir par naftas produktiem, kuros 5% veido rapšu sēklu eļļa vai no tās iegūta biodegviela).

2016.gadā nākamie lielākie atvieglojumi pēc to apjoma tiek piemēroti alkoholiskiem dzērieniem, kas ir 32,6% no kopējā akcīzes nodokļa atvieglojumu apmēra. Alkoholisko dzērienu atbrīvojumu pozīcijā straujais atvieglojuma pieaugums veidojas uz denaturētā spirta rēķina. **Denaturētā spirta apjoms 2016.gadā palielinājies par 22 reizēm**, kā rezultātā ir piemērots akcīzes nodokļa atbrīvojums **par 27,2 milj. euro vairāk nekā 2015.gadā** (2015.gadā tas bija 1,3 milj. *euro* apmērā). 2016.gadā 73% no alkoholisko dzērienu atvieglojumu apmēra sastāda denaturētais spirts. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu datiem - 2014.gadā denaturētais spirts sastādīja vien 12% un 2015.gadā – 10%.

Savukārt, AN atvieglojumi tabakas izstrādājumiem, dabasgāzei, bezalkoholiskajiem dzērieniem un kafijai kopā veido tikai 4,6% no kopējā akcīzes nodokļa atvieglojumu apmēra. Tā piemēram, ar AN neapliek denaturētus tabakas izstrādājumus un tabakas izstrādājumus, kurus iznīcina vai izmanto kvalitātes noteikšanai, kas ir noteikti ES direktīvā kā obligāti.

Kā var redzēt 4.5.attēlā, 2016.gadā lielākie atvieglojumi pēc to apmēra tiek piemēroti naftas produktiem – 62,7% no kopējo atvieglojumu apmēra, kam seko alkoholiskie dzērieni – 32,6%, tabakas izstrādājumi – 2,5% un dabasgāze – 2,1%.

4.5.att. Ar akcīzes nodokli apliekamo preču un pakalpojumu procentuālais sadalījums pēc to apmēra 2016.gadā

Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini, izmantojot VID datus

Dabas resursa nodokļa atvieglojumi

Saskaņā ar Dabas resursu nodokļa likumu 2017.gadā dabas resursu nodokli (turpmāk DRN) nemaksāja par:

- 1) fona piesārņojumu, ja nodokļa maksātājs attiecīgo piesārņojuma līmeni ir pierādījis ar monitoringa datiem, kurš veikts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;
- 2) ūdeņu lietošanu (caurplūdi) zivsaimniecības objektos, zivju audzētavās un dīķsaimniecībās;
- 3) termālo un tehnisko ūdeņu izmantošanu, kas pēc izmantošanas iesūknēti atpakaļ ūdeņu ieguves horizontā, nemainot ūdeņu ķīmisko sastāvu (izņemot atsāļošanu);
- 4) balasta smilšu novietošanu vietējās pašvaldības noteiktajās vietās;
- 5) piesārņojuma ievadīšanu augsnes vai grunts filtrācijas slānī (absorbentā), ja attīrīšanas iekārtas projektā tā paredzēta kā piesārņojuma attīrīšanas metode;
- 6) avārijas noplūdes dēļ nelikumīgi vidē nonākušā tā piesārņojuma apjomu, kuru atbildīgā persona savākusi vai neitralizējusi saskaņā ar Valsts vides dienesta noteiktajiem termiņiem un prasībām;
- 7) gruntsūdeņu līmeņa pazemināšanas procesā atsūknētajiem ūdeņiem, ja to atsūknēšana saistīta ar derīgo izrakteņu ieguvu;
- 8) ražošanas vajadzībām izlietotajiem ūdeņiem, ja tie pēc attīrīšanas izmantoti atkārtoti;
- 9) oglekļa dioksīda (CO₂) emisijām no stacionārajām tehnoloģiskajām iekārtām un gaisa kuģiem, kuru operatori ir iekļauti Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā un par oglekļa dioksīda (CO₂) emisiju, kas rodas, izmantojot atjaunojamus energoresursus un kūdras;
- 10) ozona slāni noārdošu vielu izmantošanu, ja komersants atbilstoši vides aizsardzības normatīvajos aktos noteiktajām tehnoloģiskajām un vides aizsardzības prasībām ozona slāni noārdošu vielu izmanto citu ķīmisku vielu ražošanai un ķīmiskajā pārveides procesā ozona slāni noārdoša viela pilnībā maina savu ķīmisko sastāvu;
- 11) radioaktīvo vielu izmantošanu.

Dabas resursu nodokļa atbrīvojumu apmērs 2016.gadā bija **177,5,0** milj. *euro*, kas ir **0,71%** no IKP un par gandrīz **10 reizēm** lielāks nekā kopējie DRN ieņēmumi. Salīdzinājumā ar 2015.gadu atbrīvojuma piemērošanas apmērs palielinājies par 4,5 milj. *euro* jeb 2,6%.

4.6. tabula Dabas resursu nodokļa atbrīvojumu apmērs 2014. – 2016.gadā

Atvieglojuma veids	2014	2015	% pret iep. gadu	2016			
	Milj. <i>euro</i>			Milj. <i>euro</i>	% pret iep. gadu	% pret DRN ieņēm.	% no IKP
1. Par transportlīdzekļiem, kurus pirmo reizi pastāvīgi reģistrē LR	0,5	0,6	4,6	0,5	-14,6	2,6	0,00
2. Par iepakojumu un vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem, t.sk.:	110,2	113,5	3,1	118,7	4,5	664,4	0,47
2.1. No stikla izejmateriāliem	22,6	22,3	-1,1	24,1	8,0	135,0	0,10
2.2. No plastmasas izejmateriāliem	40,7	41,4	1,7	42,6	3,0	238,7	0,17

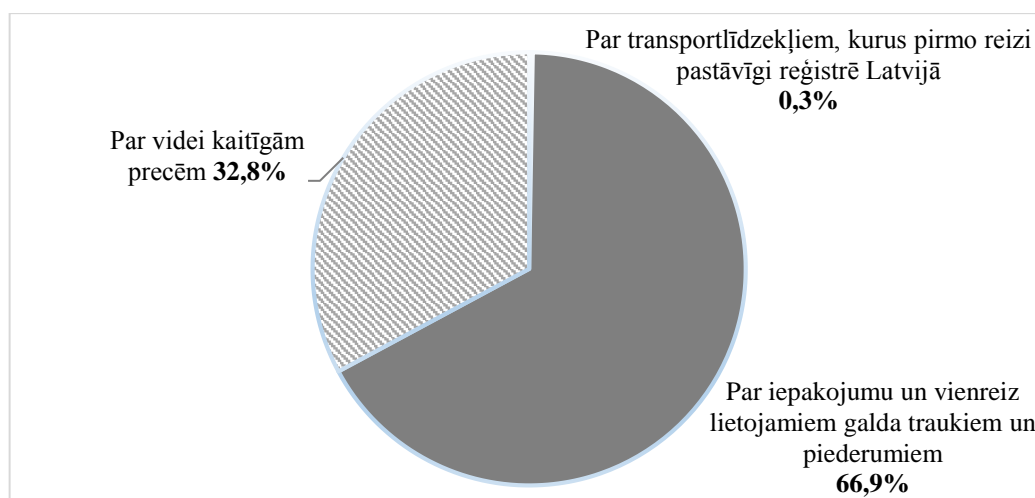
4.6.tabulas turpinājums

Atvieglējuma veids	2014	2015	% pret iepr. gadu	2016			
	Milj. euro			Milj. euro	% pret iepr. gadu	% pret DRN ieņēm.	% no IKP
2.3. No metāla izejmateriāliem	11,0	11,6	5,7	11,6	0,3	65,2	0,05
2.4. No koksnes, papīra un kartona vai citu dabisko šķiedru un bioplastmasas izejmateriāliem	27,8	28,4	2,2	29,9	5,2	167,1	0,12
2.5. Plastmasas maisiņi	6,5	8,2	24,9	8,8	8,3	49,4	0,04
2.6. No oksisadalāmās plastmasas un polistirola izejmateriāliem	1,6	1,6	3,3	1,6	-2,6	8,9	0,01
3. Par videi kaitīgām precēm, t.sk.:	57,2	58,9	3,0	58,4	-1,0	326,8	0,23
3.1. Smēreļļas	2,5	2,6	3,8	2,5	-3,2	14,2	0,01
3.2. Svinu saturoši elektriskie akumulatori	3,4	2,9	-14,6	3,7	26,4	20,6	0,01
3.3. Galvaniskie elementi un galvaniskās baterijas	3,8	3,6	-5,0	3,5	-3,6	19,6	0,01
3.4. Citi elektriskie akumulatori	1,3	1,5	9,7	1,8	20,2	9,9	0,01
3.5. Visu veidu riepas	5,0	5,3	5,3	5,0	-5,7	27,7	0,02
3.6. Liela izmēra mājtsaimniecības iekārtas	10,1	9,9	-2,2	9,9	-0,4	55,2	0,04
3.7. Liela izmēra dzesēšanas iekārtas, saldētavas un ledusskapji	6,4	6,7	4,3	7,0	4,8	39,1	0,03
3.8. Maza izmēra mājtsaimniecības iekārtas	4,4	4,6	3,7	4,6	1,0	25,8	0,02
3.9. Informācijas tehnoloģijas un elektronisko sakaru iekārtas	5,1	5,3	5,4	4,8	-9,6	27,0	0,02
3.10. Televizori	2,5	2,7	8,6	1,6	-41,5	8,9	0,01
3.11. Elektriskie un elektroniskie instrumenti	4,8	5,1	6,5	5,4	5,9	30,2	0,02
3.12. Gāzizlādes spuldzes	1,7	1,5	-9,0	1,3	-17,0	7,0	0,01
3.13. Apgaismes ķermeņi	1,9	2,8	51,7	2,7	-5,3	14,9	0,01
3.14. Rotaļlietas, sporta un atpūtas piederumi	1,5	1,2	-15,3	0,9	-24,5	5,2	0,00
3.15. Pārējās videi kaitīgās preces ¹	2,9	3,2	11,2	3,8	19,1	21,5	0,02
KOPĀ	167,9	173,0	3,0	177,5	2,6	993,9	0,71

¹ Elektriskie akumulatori (Ni-Cd, Fe-Ni), eļļas filtri, monitori, mobilie tālruni, plašam patēriņam paredzētās iekārtas, monitoringa un kontroles instrumenti, medicīniskās ierīces un tirdzniecības automāti

Datu avots: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas dati

2016.gadā lielākais atbrīvojuma apjoms no DRN samaksas tika piemērots iepakojumam un vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem – 66,9%, videi kaitīgām precēm tas sastādīja – 32,8 % un transportlīdzekļiem, kurus pirmo reizi pastāvīgi reģistrē Latvijas Republikā - 0,3%.

4.6.att. Dabas resursu nodokļa atvieglojumu procentuālais sadalījums pēc to apmēra 2016.gadā

Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini

Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi

2017.gadā Latvijā bija spēkā divdesmit pieci nekustamā īpašuma nodokļa (turpmāk tekstā – NĪN) atbrīvojumi (piemēram, ar nodokli netiek aplikts pašvaldības nekustamais īpašums, kuru lieto pašvaldības dome, kā arī tās izveidotas iestādes, ārvalstij piederošs nekustamais īpašums, kurš tiek iznomāts tās diplomātisko vai konsulāro pārstāvniecību darbībai u.t.t.). Likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” ir noteikti četri NĪN atvieglojumi nodokļu maksātājiem:

- 1) trūcīgām personām 90% apmērā no aprēķinātās nodokļa summas un maznodrošinātām personām — līdz 90% no aprēķinātās nodokļa summas par dzīvošanai paredzētu nekustamo īpašumu un tam piekritīgo zemi (piešķir pašvaldība);
- 2) NĪN summa ir samazināma par 50% no aprēķinātās nodokļa summas par dzīvošanai paredzētu nekustamo īpašumu un tam piekritīgo zemi, bet ne vairāk par 427 *euro* personai, kuras apgādībā ir trīs vai vairāk bērni līdz 18 gadu vecumam³;
- 3) politiski represētām personām NĪN summa par dzīvošanai paredzēto nekustamo īpašumu, kā arī par zemi ir samazināma par 50 procentiem;
- 4) lauku zemju īpašniekiem, ja lauku zemes platība pārsniedz 3 ha, NĪN aprēķina no speciālās vērtības.

Kopējais NĪN atvieglojumu apmērs visās pašvaldībās 2016.gadā bija **14,5** milj. *euro*, kas sastāda **6,6%** no NĪN ieņēmumiem un **0,058%** no IKP (skat. 4.7.tab.).

³ Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 5.panta (1²) punkts: “Nekustamā īpašuma nodokļa summa ir samazināma par 50% no aprēķinātās nodokļa summas, bet ne vairāk par 427 *euro*, par šā likuma 3.panta pirmās daļas 2.punktā minētajiem nekustamā īpašuma nodokļa objektiem - dzīvojamām mājām neatkarīgi no tā, vai tās ir vai nav sadalītas dzīvokļu īpašumos, dzīvojamo māju daļām, telpu grupām nedzīvojamās ēkās, kuru lietošanas veids ir dzīvošana, un tām piekritīgo zemi personai, ja šai personai (pašai vai kopā ar laulāto) vai tās laulātajam taksācijas gada 1.janvārī ir trīs vai vairāki bērni vecumā līdz 18 gadiem (arī aizbildniecībā esoši vai audžuģimenē ievietoti bērni) un ja personai vai tās laulātajam šajā objektā ir deklarētā dzīvesvieta kopā ar vismaz trim no minētajiem bērniem. Minēto atvieglojumu piemēro arī gadījumā, ja nekustamā īpašuma īpašnieks vai tiesiskais vadītājs ir kāds no šajā panta daļā minētajiem bērniem.”

4.7. tabula *Nekustamā īpašuma nodokļa atbrīvojumu apmērs 2014. – 2016.gadā*

Atvieglojuma veids	2014	2015	% pret iepr. gadu	2016			
	Milj. euro			Milj. euro	% pret iepr. gadu	% pret NĪN ieņēm.	% pret IKP
Likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" noteiktie atvieglojumu veidi, t.sk.:	1,6	1,7	3,5	4,7	179,8	2,1	0,019
<i>Trūcīgām personām</i>	0,2	0,2	-11,6	0,2	-11,8	0,1	0,001
<i>Maznodrošinātām personām</i>	0,4	0,4	6,0	0,4	6,5	0,2	0,002
<i>Daudzbērnu ģimenēm un aizbildņu ģimenēm</i>	0,5	0,6	14,1	3,5 ⁴	519,5	1,6	0,014
<i>Politiski represētajām personām</i>	0,5	0,5	-1,4	0,6	18,2	0,3	0,002
Citi pašvaldību saistošajos noteikumos noteiktie atvieglojumi	8,1	8,5	4,9	9,8	15,9	4,5	0,039
KOPĀ	9,7	10,1	4,7	14,5	42,9	6,6	0,058

Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini, izmantojot Valsts kases un pašvaldību datus

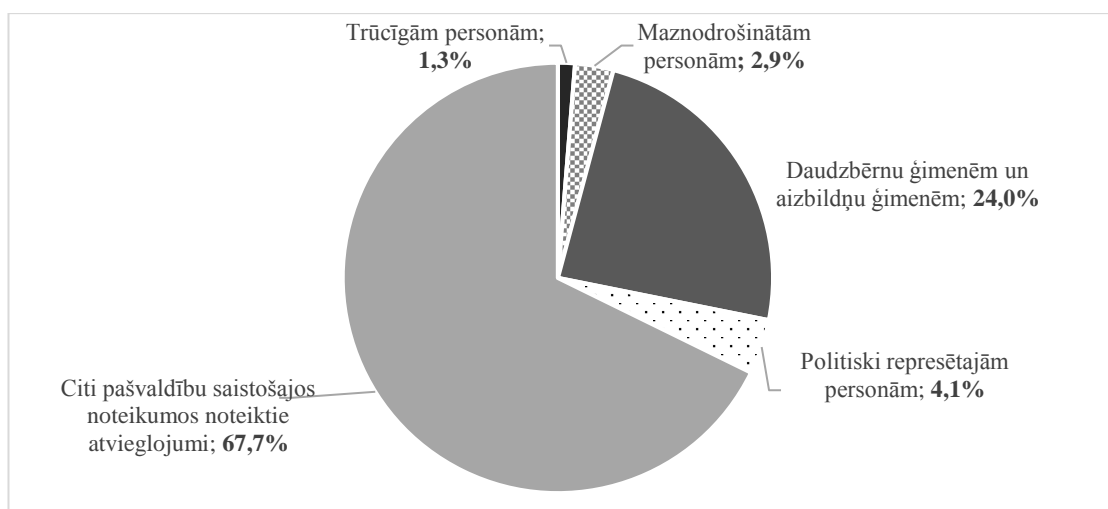
2015.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu kopējais atvieglojumu apmērs pieauga par **4,7%**. Lielākais atvieglojuma apmēra pieaugums (14,1%) bija daudzbērnu ģimenēm un aizbildņu ģimenēm. Savukārt trūcīgām personām sniegtais atvieglojuma apmērs samazinājās visbūtiskāk (-11,6%).

2016.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu kopējais atvieglojumu apmērs pieauga par 42,9% (jeb 4,4 milj. euro). Lielākais atvieglojuma apmēra pieaugums (519,5%) bija daudzbērnu ģimenēm un aizbildņu ģimenēm.

Tāpat arī 2016.gadā samērā liels atvieglojuma apmēra pieaugums konstatēts politiski represētajām personām (18,2%) un atvieglojumiem, kas noteikti citiem pašvaldību saistošajos noteikumos noteiktajiem atvieglojumiem (15,9%).

2016.gadā citi pašvaldību saistošajos noteikumos noteiktie atvieglojumi radīja lielāko fiskālo ietekmi, sastādot 67,7% (jeb 9,8 milj. euro) no kopējā atvieglojumu apmēra. Gadu iepriekš tie sastādīja pat 83,5% (jeb 8,5 milj. euro) no kopējā atvieglojumu apmēra, bet ar 1,3 milj. euro mazāku fiskālo ietekmi. Otru lielāko fiskālo ietekmi 2016.gadā radīja atvieglojums daudzbērnu ģimenēm un aizbildņu ģimenēm (24%).

⁴ Tai skaitā atvieglojums saskaņā ar Rīgas domes 2012.gada 18.decembra saistošo noteikumu Nr.198 "Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumu piešķiršanas kārtība Rīgā" 4.8.apakšpunktu, kas paredz atvieglojumus personai, kurai pašai (vai kopā ar laulāto) vai tās laulātajam taksācijas gada 1.janvārī ir bērns (bērni) vecumā līdz 19 gadiem (arī aizbildnībā esoši vai audžuģimenē ievietoti bērni līdz pilngadības sasniegšanai) vai bērns (bērni) pēc pilngadības sasniegšanas, kamēr viņi turpina vispārējās, profesionālās augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu dienas nodaļā (pilna laika klātienē studijas), bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai: trīs vai vairāk bērni – 90%; divi bērni – 70%; viens bērns – 50%.

4.7.att. Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumu procentuālais sadalījums pēc to apmēra 2016.gadā

Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini

Transportlīdzekļu nodokļu atvieglojumi

Saskaņā ar *Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likumu* 2017.gadā ir Latvijā spēkā transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa (turpmāk – TEN) atbrīvojumi un atvieglojumi, kā arī uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa (turpmāk – UVTN) atbrīvojumi.

Transportlīdzekļu nodokļu atbrīvojumi un atvieglojumi atbilstoši specifiskiem nosacījumiem ir noteikti:

- 1) invalīdu transportlīdzekļiem;
- 2) diplomātiskās, konsulārās vai starptautiskās organizācijas pārstāvniecības transportlīdzekļiem;
- 3) operatīvajiem transportlīdzekļiem;
- 4) transportlīdzekļiem ar vēsturiskā spēkrata statusu;
- 5) sporta transportlīdzekļiem;
- 6) transportlīdzekļiem ar elektromotoru;
- 7) bērna ar invaliditāti apgādnieku transportlīdzekļiem;
- 8) Sabiedroto spēku štāba loceklim vai viņa apgādājamajam īpašumā, turējumā vai valdījumā esošam transportlīdzeklī, ja šī persona nav Latvijas pilsonis vai pastāvīgais iedzīvotājs;
- 9) Iekšlietu ministrijas padotībā esošu iestāžu transportlīdzekļiem;
- 10) Aizsardzības ministrijas padotībā esošu institūciju vai Nacionālo bruņoto spēku transportlīdzekļiem;
- 11) pašvaldības policijas iestāžu transportlīdzekļiem;
- 12) lauksaimniecības produktu ražotāju, lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību un atzītu akvakultūras saimniecību transportlīdzekļiem;
- 13) daudzbērnu ģimeņu transportlīdzekļiem;
- 14) demonstrācijas transportlīdzekļiem;
- 15) īstermiņa nomas transportlīdzekļiem;
- 16) transportlīdzekļiem, kuri tiek izmantoti tikai saimnieciskās darbības vajadzībām;
- 17) lauksaimniecības zemes apstrādātāju transportlīdzekļiem;
- 18) fiziskās personas transportlīdzekļiem, kurus uz nomas līguma pamata izmanto komersants vai zemnieku saimniecība.

Galveno transportlīdzekļu nodokļu atvieglojumu apmērs, par kuriem ir pieejama informācija, 2016.gadā bija **10,5** milj. *euro*, kas ir par 2,7 milj. *euro* jeb **34,5%** vairāk nekā 2015.gadā.

4.8. tabula Transportlīdzekļu nodokļu atvieglojumu¹ apmērs 2014. – 2016.gadā

Atbrīvojumi un atvieglojumi	2014	2015	% pret iepr. gadu	2016			
	milj. <i>euro</i>			milj. <i>euro</i>	% pret iepr. gadu	% pret TEN vai UVTN ieņēm.	% pret IKP
1. Transportlīdzekļi, kas atbrīvoti no TEN:²	3,0	3,5	14,3	4,9	42,8	5,9	0,02
1.1. Motocikli, kvadricikli, tricikli	0,02	0,02	14,3	0,02	10,7	0,0	0,00
1.2. Viegļie automobiļi (reģ. pirms 2005.gada)	2,3	2,5	10,0	3,5	39,2	4,2	0,01
1.3. Viegļie automobiļi (reģ. pēc 2005.gada)	0,6	0,8	31,3	1,3	56,3	1,%	0,01
1.4. Autobusi un kravas automobiļi	0,1	0,1	-0,5	0,1	18,1	0,1	0,00
2. Piemēro TEN atvieglojumu:	0,7	0,8	12,1	1,6	101,1	1,9	0,01
2.1. 50% IeM padotības iestāžu, AM padotības iestāžu, NBS, pašvaldības policijas iestāžu transportlīdzekļiem	0,2	0,2	6,3	0,2	9,0	0,2	0,00
2.2. 50% lauksaimniecības produktu ražotāju, lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību un atzītu akvokultūras saimniecību transportlīdzekļiem	0,3	0,3	7,1	0,5	57,6	0,6	0,00
2.3. 20% (50% no 2016.gada) personu, kuru apgādībā ir trīs vai vairāk nepilngadīgi bērni, transportlīdzekļiem	0,3	0,3	21,3	0,9	196,1	1,1	0,00
3. Transportlīdzekļi, kas atbrīvoti no UVTN³	3,4	3,5	2,8	3,9	11,2	18,1	0,02
KOPĀ	7,2	7,8	8,6	10,5	34,5	9,9	0,04

¹ Galvenie atbrīvojumi un atvieglojumi, par kuriem pieejama informācija

² Atbrīvojumi par invalīdu, diplomātisko, konsulāro vai starptautisko organizāciju pārstāvniecību transportlīdzekļiem, operatīvajiem transportlīdzekļiem, transportlīdzekļiem ar vēsturiskā spēkrata statusu, sporta transportlīdzekļiem, bērnu-invalīdu apgādnieku transportlīdzekļiem un transportlīdzekļiem ar elektromotoru, saskaņā ar Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likuma 6.pantu

³ Atbrīvojumi operatīvajiem transportlīdzekļiem, ražotāju demonstrācijas transportlīdzekļiem, nomas transportlīdzekļiem ar specifiskiem nosacījumiem, transportlīdzekļiem, kuri tiek izmantoti tikai saimnieciskās darbības vajadzībām, transportlīdzekļiem ar vēsturiskā spēkrata statusu, sporta transportlīdzekļiem, saskaņā ar Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likuma 14.pantu

Datu avots: Ceļu satiksmes drošības direkcijas dati

Pēdējos gados būtiskāko atvieglojuma apmēru veido UVTN atbrīvojumi, kas 2016.gadā veidoja **18,1%** no kopējiem UVTN ieņēmumiem.

2016.gadā šis atbrīvojums veidoja **4,2%** no kopējiem TEN ieņēmumiem. Šeit gan jāmin, ka šis atbrīvojums apvieno vairākus Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likumā noteiktos atbrīvojumu veidus. 4.8.tabulā minētie atvieglojumi 2016.gadā veidoja tikai **0,04% no IKP**, līdz ar to salīdzinājumā ar citu nodokļu atvieglojumiem, transportlīdzekļu nodokļu atvieglojumu ietekme vērtējama kā nebūtiska.

Elektroenerģijas nodokļa atvieglojumi

Elektroenerģijas nodokļa atvieglojumi ir vienīgie, kuru apmērs vairākkārtīgi pārsniedz elektroenerģijas nodokļa ieņēmumus. Tas skaidrojams ar to, ka ar nodokli ir apliekama galalietotājam piegādātā elektroenerģija, kā arī elektroenerģija, kas piegādāta pašu patēriņam, bet elektroenerģijas nodokļa atbrīvojumu loks ir plašs un aptver lielāko daļu saražotās un patērētās elektroenerģijas.

Elektroenerģijas nodokļa atbrīvojumu kopējais apmērs 2016.gadā bija **8,8** milj. *euro*, kas ir **0,04%** no IKP. 2016.gadā elektroenerģijas nodokļa atbrīvojumu apmērs bija par 7,9 milj. *euro* jeb **958,3%** lielāks nekā faktiskie elektroenerģijas nodokļa ieņēmumi.

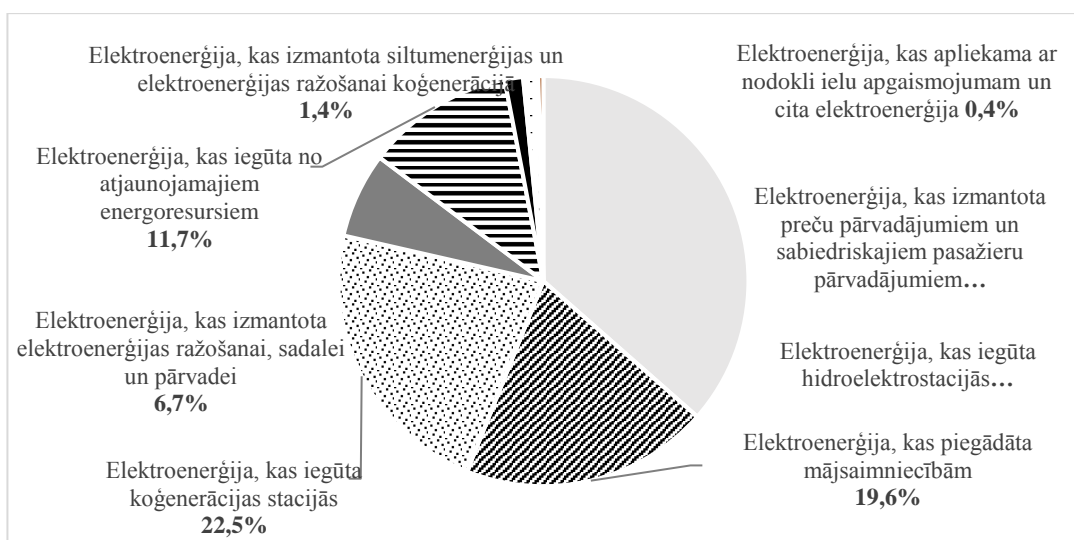
4.9. tabula Elektroenerģijas nodokļa atbrīvojumu apmērs 2014. – 2016.gadā

Atvieglojuma veids	2014	2015	% pret iep. gadu	2016			
	Milj. <i>euro</i>	Milj. <i>euro</i>		Milj. <i>euro</i>	% pret iep. gadu	% pret EN ieņēm.	% no IKP
1. Elektroenerģija, kas atbrīvota no nodokļa saskaņā ar likuma 6.panta pirmo daļu¹, tai skaitā, kas iegūta:	4,7	4,7	0,6	6,2	31,3	676,8	0,02
1.1. No atjaunojamajiem energoresursiem	0,5	0,5	3,4	1,0	115,0	111,9	0,00
1.2. Hidroelektrostacijās	2,5	2,8	12,0	3,2	13,2	349,5	0,01
1.3. Koģenerācijas stacijās	1,7	1,4	-17,1	2,0	39,5	215,4	0,01
2. Elektroenerģija, kas atbrīvota no nodokļa saskaņā ar likuma 6.panta otro daļu, t.sk.:	2,6	2,6	1,0	2,5	-1,4	277,1	0,01
2.1. Elektroenerģija, kas izmantota elektroenerģijas ražošanai, sadalei un pārvadei ¹	0,6	0,6	4,8	0,6	-0,6	64,4	0,00
2.2. Elektroenerģija, kas izmantota siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanai koģenerācijā ¹	0,1	0,1	9,5	0,1	4,8	13,9	0,00
2.3. Elektroenerģija, kas izmantota preču pārvadājumiem un sabiedriskajiem pasažieru pārvadājumiem	0,1	0,1	-4,0	0,1	2,6	11,3	0,00
2.4. Elektroenerģija, kas piegādāta mājāsaimniecībām	1,8	1,8	-0,5	1,7	-2,3	187,6	0,01
3. Elektroenerģija, kas atbrīvota no nodokļa saskaņā ar likuma 6.panta trešo daļu	0,04	0,03	-13,2	0,03	-7,4	3,1	0,00
4. Apliekamais elektroenerģijas daudzums, kas piegādāts personām ielu apgaismošanas pakalpojumu sniegšanai	0,03	0,03	7,7	0,01	-62,2	1,3	0,00
KOPĀ	7,3	7,4	0,7	8,8	19,3	958,3	0,04

¹ Elektroenerģija, kurai tiek atcelts atbrīvojums no 2017.gada 1.janvāra

Datu avots: FM aprēķini pēc datiem no elektroenerģijas nodokļa deklarācijām uz 25.09.2017.

2016.gadā lielākais atbrīvojumu apjoms (31,3 % pret iepriekšējo gadu) ir palielinājies par elektroenerģiju, kas iegūta no atjaunojamajiem energoresursiem, un elektroenerģiju, kas iegūta hidroelektrostacijās un koģenerācijas stacijās. Jāpiemin, ka minētajai elektroenerģijai ar 2017.gada 1.janvāri šie atbrīvojumi tiek atcelti.

4.8.att. Elektroenerģijas nodokļa atvieglojumu procentuālais sadalījums pēc to apmēra 2016.gadā

Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini

2016.gadā lielākie elektroenerģijas nodokļa atvieglojumi pēc to apmēra tiek piemēroti elektroenerģijai, kas iegūta hidroelektrostacijās (36,5%), elektroenerģijai, kas iegūta koģenerācijas stacijās (22,5%) un elektroenerģijai, kas piegādāta mājāsaimniecībām (19,6%).

Iszložu un azartspēļu nodokļa atvieglojumi

2017.gadā Latvijā bija spēkā divi izzložu un azartspēļu nodokļa (turpmāk tekstā – IAN) atbrīvojumi:

- 1) no valsts nodevas par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu ir atbrīvotas un ar izzložu nodokli netiek apliktas sabiedriskās organizācijas un to apvienības un reliģiskās organizācijas, ja tās organizē likumā noteiktās vietēja mēroga vienreizēja rakstura izzozes;
- 2) ar azartspēļu nodokli netiek apliktas azartspēles, kas tiek organizētas transportlīdzekļos, kuri veic starptautiskus reisus, ja spēļu zāli var izmantot tikai reģistrēti pasažieri.

Pēc Izzozu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas informācijas, šobrīd IAN atbrīvojumu saņēmēju skaits nav nosakāms, jo pēdējo trīs gadu laikā netika saņemts neviens pieteikums par IAN atbrīvošanu. Tādējādi patreizējā situācija liedz iespēju detalizēti izvērtēt IAN atbrīvojumus.

4.2. Nodokļu parādi

Kopējais nodokļu parāds 2017.gada 1.janvārī ir **1,36** miljardi *euro* un, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvārī, kopējais nodokļu parāds ir samazinājies par 55,71 milj. *euro* jeb 3,9 procentiem. Nodokļu parādu samazinājumu galvenokārt noteica pievienotās vērtības nodokļa un valsts sociālo apdrošināšanas obligāto iemaksu parāda atlikuma samazinājums.

Analizējot nodokļu parādus pēc to struktūras, lielāko īpatsvaru kopējā nodokļu parādu struktūrā 2017.gada 1.janvārī veidoja aktuālie parādi – 71,3% jeb 0,9 miljardi *euro*, un to īpatsvars, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvārī, ir palielinājies par 0,3 procentpunktiem. Apturēto parādu īpatsvars 2017.gada 1.janvārī ir 24,5% jeb 333,4 milj. *euro* un, salīdzinot ar 2016.gada

1.janvāri, to īpatsvars ir palielinājies par 0,5 procentpunktiem, bet termiņa pagarinājumu atlikuma īpatsvars, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, ir samazinājies par 0,8 procentpunktiem un to īpatsvars kopējā nodokļu parādu struktūrā ir 4,2 procenti.

4.10. tabula. Nodokļu parādi, milj. euro

Parāda veids	2016.gada 1.janvārī	2017.gada 1.janvārī	Izmaiņas (2017.gada 1.janvāris- 2016.gada 1.janvāris)	
			milj. euro	%
Aktuālie parādi	1 005,8	969,7	-36,1	-3,6
Termiņa pagarinājumu atlikums	70,4	57,1	-13,3	-18,9
Apturētie parādi	339,7	333,4	-6,36	-1,9
KOPĀ	1 415,9	1 360,2	-55,7	-3,9

Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini, izmantojot VID datus

Aktuālie parādi ir parādi, kam saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” 29.pantu tiek aprēķināta nokavējuma nauda no laikā nenomaksātā pamatparāda 0,05% par katru nokavēto dienu, ja konkrētā nodokļa likumā nav noteikti citi nokavējuma naudas apmēri.

2017.gada 1.janvārī aktuālie parādi ir 969,7 milj. euro, kas, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, ir samazinājušies par 36,1 milj. euro jeb 3,6%.

Apturētie parādi ir parādi, kam saskaņā ar likuma “Par nodokļiem un nodevām” 29.pantu tiek pārtraukta nokavējuma naudas aprēķināšana, kā arī saskaņā ar minētā likuma 26.panta sesto daļu ir apturēta uzsāktā un netiek uzsākta no jauna nokavēto nodokļu maksājumu piedziņa.

Apturētie parādi 2017.gada 1.janvārī ir 333,4 milj. euro un, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, tie samazinājušies par 6,4 milj. euro jeb 1,9%. Visa apturēto parādu summa ir nodokļu maksātājiem, kuri atzīti par maksātnespējīgiem.

2017.gada 1.janvārī piešķirto un vēl nesamaksāto **termiņa pagarinājumu atlikums** ir 57,1 milj. euro. Salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, piešķirto un vēl nesamaksāto termiņa pagarinājumu atlikums samazinājies par 13,3 milj. euro jeb 18,9%.

Kopējā nodokļu parādu struktūrā 2017.gada 1.janvārī lielākais īpatsvars ir pievienotās vērtības nodokļa parādiem – 52,9% jeb 719,2 milj. euro un, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, tie samazinājušies par 54,73 milj. euro jeb 6,7%, kas ir izskaidrojams ar aktuālo parādu un termiņa pagarinājumu atlikuma samazināšanos.

2017.gada 1.janvārī, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, iedzīvotāju ienākuma nodokļa parāds ir palielinājies par **7,53 milj. euro** jeb 2,4% un to īpatsvars kopējā nodokļu parādu struktūrā ir palielinājies par 1,5 procentpunktiem un ir 24,0%.

Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu parāds 2017.gada 1.janvārī, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, ir samazinājies par **11,3 milj. euro** jeb 6,7%, jo samazinājies aktuālo parādu atlikums, kā arī piešķirto un nesamaksāto termiņa pagarinājumu atlikums un apturētie parādi.

Salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, uzņēmumu ienākuma nodokļa parāds ir samazinājies par **1,1 milj. euro** jeb 0,9%.

2017.gada 1.janvārī, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, akcīzes nodokļa kopējie parādi ir samazinājušies par 0,3 milj. euro jeb 1,1%, jo ir palielinājies termiņa pagarinājumu atlikums un apturētie parādi, savukārt aktuālie parādi samazinājušies par 1,4 milj. euro jeb 7,6%.

4.11.tabula. Nodokļu parādi, milj. euro

Nodokļa veids	Parāds 2016.gada 1. janvārī	Parāds 2017.gada 1. janvārī	Izmaiņas (2017.gada 1.janvāri - 2016.gada 1.janvāris)	
			milj. euro	%
Uzņēmumu ienākuma nodoklis, t.sk.:	112,89	111,83	-1,07	-0,9
-aktuālie parādi	73,84	75,20	1,36	1,8
-termiņa pagarinājumu atlikums	6,41	7,10	0,69	10,8
-apturētie parādi	32,65	29,53	-3,12	-9,6
Pievienotās vērtības nodoklis, t.sk.:	770,96	719,23	-51,73	-6,7
-aktuālie parādi	546,19	498,13	-48,05	-8,8
-termiņa pagarinājumu atlikums	41,47	32,19	-9,28	-22,4
-apturētie parādi	183,29	188,90	5,61	3,1
Akcīzes nodoklis, t.sk.:	23,94	23,67	-0,27	-1,1
-aktuālie parādi	18,11	16,73	-1,38	-7,6
-termiņa pagarinājumu atlikums	3,47	3,53	0,07	2,0
-apturētie parādi	2,36	3,40	1,05	44,3
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis, t.sk.:	318,44	325,97	7,53	2,4
-aktuālie parādi	237,92	253,22	15,31	6,4
-termiņa pagarinājumu atlikums	8,25	5,54	-2,71	-32,8
-apturētie parādi	72,28	67,21	-5,07	-7,0
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, t.sk.:	168,36	157,08	-11,28	-6,7
-aktuālie parādi	117,27	110,79	-6,49	-5,5
-termiņa pagarinājumu atlikums	10,53	8,51	-2,02	-19,2
-apturētie parādi	40,55	37,79	-2,77	-6,8
Pārējie nodokļi, t.sk.:	21,32	22,42	1,10	5,2
-aktuālie parādi	12,45	15,66	3,21	25,8
-termiņa pagarinājumu atlikums	0,28	0,23	-0,05	-17,9
-apturētie parādi	8,59	6,53	-2,06	-23,9
Nodokļu parāda summa kopā:	1415,91	1360,20	-55,71	-3,9

Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini, izmantojot VID datus

Lai pārvarētu finansiālas grūtības, nodokļu maksātāji var lūgt piešķirt nodokļu samaksas termiņa pagarinājumus (turpmāk – termiņa pagarinājumi). 2016.gadā 11 122 nodokļu samaksas termiņa pagarinājumi⁵, kuriem termiņa pagarinājuma sākuma datums ir 2016.gadā, piešķirti 5 157 nodokļu maksātājiem par kopējo summu 119,89 milj. euro. Salīdzinot ar pagājušo gadu, samazinājies gan piešķirto termiņa pagarinājumu skaits (par 149 termiņa pagarinājumiem jeb 1,3%), gan piešķirtā summa (par 23,72 milj. euro jeb 16,5%). Par 29 nodokļu maksātājiem jeb 0,6% samazinājies arī nodokļu maksātāju, kuri saņēmuši termiņa pagarinājumus, skaits.

⁵ Valsts ieņēmuma dienesta dati uz 14.09.2017.